

Notat

Er studerende optaget på danske universiteter uretmæssigt blevet afkrævet deltagerbetaling ?

Har danske universiteter uretmæssigt modtaget deltagerbetaling for aktiviteter, de samtidigt har modtaget taxameter-tilskud til ?

Udtalelse

Indledning

Foranlediget af § 20-spørgsmål S 5873 fra Per Clausen (EL) af 29. august 2007 vedrørende deltagerbetaling for danske studerende på universitetsuddannelser omfattet af en Erasmus Mundus aftale har Universitets- og Bygningsstyrelsen af flere omgange bedt universiteterne om en række oplysninger med henblik på at udrede:

1. Om studerende optaget på danske universiteter uretmæssigt er blevet afkrævet deltagerbetaling.
2. Om danske universiteter uretmæssigt har modtaget deltagerbetaling for aktiviteter, de samtidigt har modtaget taxameter-tilskud til.

For at kunne træffe afgørelse om ovenstående har det vist sig nødvendigt med en omfattende dialog med universiteterne. Det har været yderst vanskeligt at fremskaffe de ønskede oplysninger. Universiteternes svar afslørede, at der på institutionerne ikke eksisterede en korrekt forståelse af gældende regler og relevante begreber på området. Det har derfor været nødvendigt for Universitets- og Bygningsstyrelsen at klargøre disse forhold overfor universiteterne for på denne baggrund at få de ønskede oplysninger.

Universitets- og Bygningsstyrelsen anmodede således i brev af 5. september 2007 universiteterne om at indsende en række oplysninger om universiteternes deltagelse i Erasmus Mundus programmet, herunder angivelse af eventuel brugerbetaling. Det indsendte materiale gav ikke styrelsen klarhed over, om universiteterne har modtaget deltagerbetaling fra heltidsstuderende.

I brev af 26. oktober 2007 anmodede Universitets- og Bygningsstyrelsen derfor igen om svar på spørgsmålet om, hvorvidt universiteterne havde modtaget den ovennævnte type deltagerbetaling.

I brevet henviste Universitets- og Bygningsstyrelsen til ministeriets brev til Rektorkollegiet af 2. marts 2006, hvori det bl.a. blev understreget, at universiteterne i henhold til Bekendtgørelse om parallellforløb og fællesuddannelser nr. 931 af 5. oktober 2005 ikke må opkræve eller modtage deltagerbetaling fra studerende, der udløser taxameter-tilskud. Ministeriets brev af 2. marts 2006 var et svar på Rektorkollegiets brev af 20. januar 2006, hvori Rektorkollegiet bl.a. problematiserede

30. januar 2008

Universitets- og Bygningsstyrelsen

Bredgade 43
1260 København K
Telefon 3395 1200
Telefax 3395 1300
E-post ubst@ubst.dk
Netsted www.ubst.dk
CVR-nr. 2090 5808

Sagsnr. 07-028208
Dok nr. 460678
Side 1/4

det forhold, at universiteterne jf. bekendtgørelsens § 5 skal sikre, at studerende optaget på danske universiteter ikke pålægges studieafgifter.

Som opfølgning på Universitets- og Bygningsstyrelsens brev af 26. oktober 2007 rettede Københavns Universitet og Aalborg Universitet efterfølgende henvendelse til styrelsen, og på møder afholdt hhv. den 8. og 9. november 2007 blev det klart, at universiteterne ikke havde en klar opfattelse af, hvilke informationer styrelsen ønskede. Derfor fremsendte styrelsen den 9. november 2007 et supplement til brev af 26. oktober 2007, hvor styrelsen præciserede, hvilke oplysninger der blev efterspurgt. Styrelsen modtog universiteternes opfølgninger ved fristen den 1. december 2007.

For Københavns Universitet og Aarhus Universitets vedkommende måtte Universitets- og Bygningsstyrelsen konstatere, at der var behov for en præcisering af, hvilken information universiteterne skulle fremskaffe. Der blev derfor afholdt møder med de to universiteter den 19. december 2007. Styrelsen modtog efterfølgende breve med supplerende oplysninger fra de to universiteter den 21. december 2007.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 2/4

Udredningsprocessen har vist, at universiteterne har haft særlige og uensartede studieadministrative praksisser for så vidt angår studerende optaget og indskrevet på en uddannelse omfattet af en Erasmus Mundus aftale. Universiteterne har endvidere ikke automatisk kunnet trække de oplysninger, som Universitets- og Bygningsstyrelsen efterspurgte, i deres studieadministrative systemer. Oplysningerne har skullet findes ved en manuel gennemgang af de studerendes indskrivningspapirer. Det har derfor været vanskeligt at fremskaffe de nødvendige informationer.

Regelgrundlaget for udbud af uddannelser omfattet af en Erasmus Mundus aftale

Der er nærmere redegjort for regelgrundlaget i vedlagte bilag (notat om Danske regler med relevans for uddannelser omfattet af en Erasmus Mundus aftale og notat om EU's regelgrundlag for Erasmus Mundus programmet).

Deltagerbetaling

I Danmark er det et grundlæggende princip, at uddannelse er gratis, med mindre der er positiv lovhjemmel til at opkræve deltagerbetaling. I universitetslovens § 26 er der hjemmel til i en række tilfælde at kræve betaling.

Den deltagerbetaling, som er opkrævet i henhold til § 26, skal være i overensstemmelse med reglerne for deltagerbetaling ved deltidsuddannelser.

På heltidsuddannelser kan der under ingen omstændigheder opkræves deltagerbetaling for undervisning, hvortil der er ydet fuldt taxametertilskud. Universiteterne kan kun modtage betaling for ydelser, hvor den studerende kan afvise ydelsen og samtidig uhindret gennemføre uddannelsen.

Følgende studerende udløser taxametertilskud, når de gennemfører uddannelses-elementer ved et dansk universitet:

- Danske statsborgere,

- Udenlandske statsborgere, der er meddelt tidsubegrænset opholdstilladelse eller tidsbegrænset opholdstilladelse med mulighed for varigt ophold i Danmark,
- Udenlandske statsborgere, der er udvekslet med danske studerende efter aftale mellem universitetet og et universitet i udlandet eller er på studieophold ved et dansk universitet formidlet via Fulbright, Denmark's International Study Program (DIS) eller Rotary Ambassadorial Scholarships,
- Udenlandske statsborgere, der efter EU-retten, herunder EØS-aftalen, eller internationale aftaler, herunder kulturaftaler, som Danmark har indgået, har krav på ligestilling med danske statsborgere,
- Udenlandske statsborgere, der har fået meddelt en friplads med stipendium i henhold til bekendtgørelse nr. 282 af 31. marts 2006 om fripladser med stipendium som støtte til leveomkostninger ved universiteterne (friplads- og stipendiebekendtgørelsen), eller
- Udenlandske statsborgere, der deltager i et Erasmus Mundus program.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Side 3/4

Har universiteterne modtaget deltagerbetaling fra ovenstående grupper af studerende i forbindelse med deltagelse i uddannelseselementer, hvor der er ydet fuldt taxametertilskud, skal der ske tilbagebetaling af deltagerbetalingen.

Dette gælder også, hvis universitetet har modtaget betaling fra et Erasmus Mundus konsortium, hvor midlerne stammer fra de studerendes deltagerbetaling betalt til konsortiet.

Med ændring af universitetsloven i maj 2005 har danske universiteter endvidere pligt til at sikre, at studerende optaget på et dansk universitet ikke pålægges deltagerbetaling for dele af en dansk heltidsuddannelse, der måtte gennemføres i udlandet, såfremt disse dele indgår i et parallelforløb eller en fællesuddannelse eller er afholdt som led i en udvekslingsaftale.

Er studerende optaget på et dansk universitet på en heltidsuddannelse blevet afkrævet deltagerbetaling for studieophold på nogen af de udenlandske universiteter, der indgår i Erasmus Mundus samarbejdet, skal der ske tilbagebetaling.

Studerende, der ikke er optaget, men udelukkende som udvekslingsstuderende er indskrevet som gæstestuderende til et studieophold ved et dansk universitet, må ikke opkræves deltagerbetaling af det danske universitet, da universitetet modtager taxametertilskud. Hvorvidt disse gæstestuderende er pålagt deltagerbetaling under ophold på et udenlandsk universitet, er danske universiteter ikke ansvarlige for. Disse studerende er ikke omfattet af dansk lovgivning på samme måde som studerende optaget på et dansk universitet.

Det er derfor nødvendigt at skelne mellem, hvorvidt de studerende på et Erasmus Mundus forløb, der tager dele af deres uddannelse på et dansk universitet, er optaget på det danske universitet, eller om de studerende udelukkende er udvekslingsstuderende indskrevet som gæstestuderende til et studieophold ved det danske universitet.

Gensidighed og økonomisk balance

Universiteterne skal tilrettelægge deres samlede udbud af parallelforløb sådan, at der er gensidighed og økonomisk balance i udvekslingen med de udenlandske universiteter. Der skal således være balance mellem det samlede taxametertilskud, som spares ved, at studerende optaget på det danske universitet læser en periode i udlandet, og det samlede taxametertilskud, som det danske universitet modtager for, at studerende optaget ved et udenlandsk universitet læser en periode på det danske universitet. Vurderingen af den økonomiske balance skal ske på institutionsniveau og over en årrække, fx 2-3 år. Universitetsfusionerne i 2007 har ændret institutionsbilledet (4 af uddannelserne udbydes således fra 2007 på nye universiteter). Det vil derfor være naturligt først at foretage denne vurdering om nogle år.

Universitets- og Bygningsstyrelsen vil for hvert enkelt universitet iværksætte et tilsyn af den gensidige og økonomiske balance i universitetets samlede udbud af parallelforløb og fællesuddannelser indenfor de kommende par år.

Universitets- og
Bygningsstyrelsen

Universiteternes studieadministrative praksis

Det fremgår af universiteternes indberetninger, at universiteterne har benyttet to studieadministrative modeller:

Side 4/4

1. De studerende optages på ét af universiteterne i Erasmus Mundus samarbejdet og indskrives som gæstestuderende i forbindelse med studieophold på de øvrige universiteter.
2. Samtlige studerende optages af Erasmus Mundus samarbejdet og indskrives som gæstestuderende ved de danske universiteter til den del af uddannelsesforløbet, der gennemføres der.

Det fremgår derudover, at:

3. Universiteterne ikke har defineret, hvilken type uddannelsessamarbejde Erasmus Mundus samarbejdet er (fællesuddannelse eller parallelforløb).

Ad 1)

Det oplyses, at på to danske universiteter optages studerende, der deltager i kandidatuddannelser på heltid omfattet af en Erasmus Mundus aftale.

Ad 2)

På de øvrige tre universiteter oplyses det, at alle studerende, der deltager i uddannelser omfattet af en Erasmus Mundus aftale, er optaget af Erasmus Mundus samarbejdet/konsortiet og ikke på et dansk universitet. Samtlige Erasmus Mundus studerende betragtes følgelig som udvekslingsstuderende indskrevet som gæstestuderende til et studieophold på de pågældende universiteter.

Optagelse til et Erasmus Mundus samarbejde/konsortium er ikke mulig i henhold til universitetsloven. Retssikkerheden for de studerende, der er optaget af et Erasmus Mundus samarbejde/konsortium og ikke på det danske universitet, er derfor usikker. De har fx ikke et retskrav over for det danske universitet på at kunne færdiggøre uddannelsen.

Universiteternes forvaltning skal ske i henhold til eksisterende regler for bl.a. at sikre, at de studerende ikke efterlades i et retstomrum. Universitets- og Bygningsstyrelsen finder, at universiteternes studieadministrative praksis ikke har været tilfredsstillende.

Ad 3)

I dialogen med universiteterne er det blevet klart, at universiteterne ikke har haft en klar definition af, hvilken type uddannelsessamarbejde Erasmus Mundus samarbejdet er. Universiteterne har efter lovændringen i maj 2005 mulighed for at udbyde uddannelser i samarbejde med udenlandske universiteter i form af parallelforløb eller som fællesuddannelser. Universitets- og Bygningsstyrelsen må gå ud fra, at de omtalte uddannelser, der er indgået aftale om efter lovændringen, udbydes som parallelforløb. Danske universiteters aftaler med udenlandske universiteter om fællesuddannelser skal godkendes.

Ministeriet har før lovændringen i maj 2005 efter konkret ansøgning godkendt en uddannelse til et Erasmus Mundus samarbejde. Det fremgår af uddannelsesansøgningen, at kun ¼ del af uddannelsen foregår i Danmark. Dette er i strid med de nugældende regler for parallelforløb og fællesuddannelse, hvoraf det fremgår, at højst 2/3 af uddannelsens samlede ECTS-point må gennemføres ved udenlandske universiteter.

Hvis universitetet ikke efterfølgende har sikret, at uddannelsen følger gældende regler, skal universitetet hurtigst muligt tage initiativ hertil.

For øvrige uddannelser omfattet af en Erasmus Mundus aftale gælder, at ministeriet i forbindelse med universiteternes ansøgninger til EU-Kommissionen har bekræftet, at den pågældende uddannelse ækvivalerer med en eksisterende, national godkendt uddannelse, og at der følgelig kan udstedes et dansk eksamensbevis.

Den manglende klarhed over, hvilken type uddannelsessamarbejde der er tale om, gør, at universiteterne ikke har den nødvendige klarhed over de bestemmelser, som loven nærmere fastsætter om udbud af uddannelser i samarbejde med udenlandske universiteter.

Universitets- og Bygningsstyrelsen finder det ikke tilfredsstillende, at universiteterne ikke har haft klarhed over, hvilken type uddannelsessamarbejde et Erasmus Mundus samarbejde er i henhold til dansk lovgivning.

Særlige forhold vedrørende studerende, der søger optagelse på en uddannelse omfattet af en Erasmus Mundus aftale fra at have været optaget på en dansk universitetsuddannelse

Ifølge universitetsloven kan der ikke ske optagelse til et Erasmus Mundus samarbejde/konsortium. Et konsortium er efter dansk ret en privatretlig konstruktion, der oftest er at sammenligne med et interessentskab. Universitetsloven forudsætter derimod, at udbudet af universitetsuddannelser sker inden for den offentlige forvaltning. Samtidig er det i reglerne om parallelforløb og fællesuddannelser forudsat, at der er gensidig udveksling, sådan at en del af de studerende nødven-

digvis må komme fra de danske universiteter i samarbejdet. Studerende, der søger optagelse på en uddannelse omfattet af en Erasmus Mundus aftale fra at have været optaget på et dansk universitet, skulle således efter Universitets- og Bygningsstyrelsens opfattelse have været optaget på det danske universitet og ikke på konsortiet. Det er det deltagende danske universitet i konsortiets ansvar, at dette ikke er sket.

Det er Universitets- og Bygningsstyrelsens opfattelse af retstilstanden, at de deltagende danske universiteter er ansvarlige for, at de studerende, der søger optagelse på en uddannelse omfattet af en Erasmus Mundus aftale fra at have været optaget på et dansk universitet, bliver stillet som om, de allerede fra begyndelsen var optaget ved det pågældende danske universitet, og at det pågældende danske universitet i den forbindelse vil være erstatningspligtig over for den studerende for en eventuel deltagerbetaling, som den studerende måtte have erlagt i udlandet.

Hvorvidt der er udlændinge, der har krav på at blive behandlet som danske statsborgere i denne forbindelse og dermed er erstatningsberettiget, må vurderes konkret.

**Universitets- og
Bygningsstyrelsen**

Side 6/6

Universitets- og Bygningsstyrelsen har ovenfor alene foretaget en generel fortolkning af de gældende regler på området, medens styrelsen ikke har forholdt sig til, om der måtte være sket fejl i forbindelse med de konkrete uddannelsesforløb for enkeltstuderende. Dette skal ses i sammenhæng med, at styrelsen er klageinstans i forhold til universiteternes afgørelser på området og derfor ikke kan foregribe en eventuel behandling af sagerne som led i denne funktion.